

KINEMATOGRAFSKO SNIMANJE NAŠIH NARODNIH OBIČAJA.

Gdje god dolazi do potrebe, da se ljudski rad u bilo kojoj formi fiksira i tako zavijek vijerno konservira, mora da kinematograf pritekne u pomoć kao najsavršenije pomagalo. Narodne običaje, kod kojih čini bit i dušu njihovu upravo kompleks značajnih radnja i detalja u kretnjama, nije kadra ni riječ ni nepomična fotografija da dovoljno savršeno i plastično fiksira. Film, upotrijebljen u svrhu pohrane narodnih običaja, razmjerno ih najsavršenije reproducira, pa u nekini naroda već i vrši u ovom pravcu i svoju patriotsku, propaĝandističku i naučnu zadaću (na pr. u Čeha). U nas su se kinematografski snimali narodni običaji i život nažalost dosele tek sporadički, bez sistema, često s malo naučne etnografske vrijednosti, gotovo uvijek samo u filmsko-industrijske svrhe (n. pr. sinjska alka), a i prometali su se takovi filmovi ponajviše — i z v a n našega naroda.

Da se ovakom snimanju dade i neki sistem i etnografska vrijednost — a da se pri tome ne zaboravi dakako ni rentabilitet filma — dalo se naše pothvatno filmsko poduzeće »Jugoslavija« na to, da kinematograf-

ski snimi važnije partije u području našega narodnoga života i običaja. Prvo je takovo snimanje izvedeno 25.—27. veljače o. g. u selima Selišću i Gredi kod Sunje, pri čemu je sudjelovao i direktivu davao Etnografski muzej u Zagrebu po svojim izaslanicima, da tako film i u njegovu arhivu reprezentira etnografsku vrednotu svoje vrste. Snimljene su tipične scene tamošnje seoske svadbe (priređivanje svadbenoga ručka, kolo, dolazak na vjenčanje, oproštaj mladenke s roditeljima, »poljevačima« i t. d.) tek uz tužnu konstataciju, da čistih narodnih običaja, napose u pojedinostima, naglo nestaje i da se »gospodsko« uvlači svakamo, naročito u nošnju muškaraca. Taj film (oko 130 m), uz koji će se nadovezati i snimke iz drugih krajeva i drugih nar. naših običaja reprezentira za naš narodopis — uza sve male nedostatke, koje prirodno donose sa sobom počeci u radu ove vrste — neobičan dobitak a osobito za zagrebački etnografski muzej, gdje će se ovakovi filmovi pohranjivati pored ostale narodopisne građe, nagomilane u njemu.

Dr. M. G.

CRKVA SV. SPASA U DUBROVNIKU.

Vijekovi najjačeg napretka u Dubrovniku padaju u doba quattro- i cinquecenta. Ovo doba jake kulturne evolucije u dubrovačkoj republici i u materijalnom i u moralnom pogledu, donese preokret na bolje i u arhitekturi. Arapsko-južnoitalski zašiljeni luk, koji je istisnuo u Dubrovniku onaj bizantijski i romanski, ustupa i ovdje mjesto ekvilibriju i harmoniji, što je sve glavnom oznakom renesansnog stila.

Renesansni stil u Dubrovniku nosi sve odlike firentinskog preporoda u užem smislu, koji razviše u gradu Medičijevaca Brunellesco, Alberti, dva Maiana i Cronaca; unaprediše ga do jakih zamaha u domaji Ivana Gundulića i Ruđera Boškovića Michelozzo Michelozzi i Nikola Fjorentinac (Niccolò Fiorentino). Prvi izvede u ovome stilu donji dio dubrovačkog dvora, dok se drugi proslavi planom crkve Sv. Spasa (S. Salvator).¹

Prvi naime arhitektonski spomenik, koji u početku dubrovačkog straduna ili place kralja Petra pritegne naše oči, a možda nam otme i uzvatak čuđenja, jest crkva Sv. Spasa. Veličanstvena, u svojoj mnijaturi, građevina cinquecenta pravim je draguljem u krti dubrovačkih arhitektonskih spomenika. Potječe iz prve polovine XVI. stoljeća (1520. do 1536.) pa je djelo zavjeta Dubrovčana iz

¹ Cf. Dr. B. Cvjetković, Dubrovački dvor. Zagreb 1922.

jakog potresa god. 1520. Plan ove znamenite građevine izvede Nikola Fjorentinac. Gradnju su rukovodili dubrovački plemići Danijel Rastić, Damjan Menčetić i Junije Soroković. Cijela građevina odnese svotu od 2500 dukata. Priča se, da je gorljivost za ovu crkvu bila tako snažna, te su i same dubrovačke matrone nosile na ramenima građevni materijal.

Crkva Sv. Spasa u Dubrovniku izvedena je prema svim umjetničkim nazorima renesansnog stila. Tu je sjedinjena dražest sa krepčinom, mudra klasična strogost najjače simetrije, te geometrijski red sa ravnim pročeljem, a sve uz očuvanje eleganse oblika i originalnosti zamišljaja.

Donji dio pročelja crkve Sv. Spasa urešen je tako jednostavnim i ukusnim vratima da bi to bilo vrijedno imitovanja u povodima za podražavanje renesansnog stila. Glava Spasiteljeva u donjoj česti luka nad vratima krasno je izvedena i začudo podsjeća na autoportret Albrehta Dürera. Putti, što se nižu lijevo i desno od Spasiteljeve glave pa oko natpisa poviše vrata, također su lijepo izvedeni. Gornji dio pročelja dubrovačke crkve Sv. Spasa izveden je prema uzoru šibeničke stolne crkve, koja je natkriljena trima okruglim vršcima. Razlika je ipak gledom na šibeničku stolnu crkvu u tome, što postrani četvrtkruzi na Sv. Spa-